

Előszó

A kötetet Vándory V. Valér műfordító emlékének ajánljuk, „aki minden nyelvből fordított, de egyet se tudott, az anyanyelvét is beleértve”.

(Kosztolányi)

A rendszerváltás óta eltelt két évtized alatt gyökeresen megváltozott a hazai könyvkiadás és könyvterjesztés helyzete, új fordítások sora látott napvilágot, és jelentős eredmények születtek a szótárszerkesztés és -kiadás terén. A műfordítók ugyanakkor igen nehéz körülmények között dolgoznak, és e komoly hagyományra visszatekintő szakma utánpótlásával kapcsolatban aggodalomra adhat okot, hogy szervezett műfordítóképzés csak elvétve folyik a hazai bölcsészkarokon. Bár a szótárszerkesztés alapvetően más jellegű munka, ráadásul egy jól sikerült szótár műfordítások sorához jelenthet segítséget, az új szótárak megírása és a meglévők folyamatos frissítése továbbra is komoly gondot jelent. Nem beszélve arról, hogy az új lexikográfusok képzése a műfordítókéhoz hasonlóan problematikus. A folyamatosan átalakuló felsőoktatásban a franciás stúdiumok helyzete is sokat változott: rövid fellendülés után az utóbbi években komoly visszaesés tanúi vagyunk, és az új idők vélt vagy valós követelményeinek megfelelni vágyó francia tanszékeken az irodalom- és a nyelvészetoktatás szerepe és súlya jelentősen megváltozott.

A konferencia ötlete azért született, mert úgy láttuk, ideje volna összehívni a magyarországi franciásokat, olyan rokon szakmák képviselőit, akik rendszeresen támaszkodnak egymás munkájára, de személyesen csak ritkán találkoznak. Nagy örömünkre szolgált, hogy a 2009. november 16. és 18. között az ELTE Egyetemközi Francia Központjában megrendezett konferenciára szép számmal jelentkeztek a franciás terület neves képviselői, fiatalok és idősek, egyetemi és kiadói emberek, irodalmárok, műfordítók, szerkesztők, nyelvészek és lexikográfusok.

Mint a fentiekből kiderül, több, fordítási témában rendezett konferencia után ezúttal a gyakorlati kérdések álltak a középpontban. A résztvevők a felhívásban

megjelölt témaköröknek megfelelően más-más szempontból közelítették meg a fordíthatóság határait: több előadó arra kereste a választ, mi az, ami lefordítható, és mi az, ami nem – a szótárszerkesztői és a konkrét műfordítói munka során. Az előadások egy másik csoportja a klasszikusok újrafordításával foglalkozott. Az elhangzottak szorosan kapcsolódtak a konferencia harmadik témaköréhez, mely a fordítás- és szótárkritika fájó hiányát és szükségességét hangsúlyozta. A sokszor egymásra épülő, egy-egy korábbi témát kiegészítő, továbbgondoló előadásokat jó hangulatú viták követték, melyek olykor igazi műhelybeszélgetéssé alakultak.

A konferencia alkalmat adott arra is, hogy megismerjük az Egyetemközi Francia Központ kezdeményezésére és felkérésére készülő TRADOBS-adatbázist. Ez a folyamatosan bővülő adattár, amely hamarosan elérhető lesz az interneten, a Magyarországon megjelentetett, franciáról magyarra fordított szépirodalmi műveket dolgozza fel. A rendezvényt is támogató Francia Intézet a konferencia keretében rövid tájékoztatót tartott a magyarországi műfordítások megjelentetését segítő Kosztolányi-programról.

A konferencia külön színfoltja volt a kiadói kerekasztal, amely rövid körképet adott az elmúlt két évtized főbb eredményeiről és nehézségeiről, betekintést engedve a könyvpiac törvényeihez alkalmazkodni kénytelen kiadók választási szempontjaiba. Ezúton szeretnénk köszönetet mondani Smelka Eszternek (Grimm Kiadó), Thimar Mártának (Akadémiai Kiadó), Barna Imrének (Európa Könyvkiadó), Kiss Gábornak (Tinta Kiadó), Miklós Tamásnak (Atlantisz Könyvkiadó), valamint a beszélgetést vezető Lackfi Jánosnak és Palágyi Tivadarnak, hogy elfogadták meghívásunkat.

Titkon reméljük, hogy a franciások találkozója után más nyelvterületek képviselőit is megihletti a konferencia alapötlete, és a műfordítás és lexikográfia iránt érdeklődő egyetemi tanszékek vagy kultúrintézetek segítségével további hasonló rendezvényekre kerül sor.

Lőrinszky Ildikó, Szabó Dávid, 2010. október.